

PRAVILNIK O UNUTRAŠNJEM REDU I ČUVARSKOJ SLUŽBI SPECIJALNOG REZERVATA PRIRODE „SUVA PLANINA”

(„Sl. glasnik RS”, br. 47/2016)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom regulišu se unutrašnji red, organizacija, način rada i oprema čuvarske službe i osnovna pravila organizacije protivpožarne zaštite Specijalnog rezervata prirode „Suva planina” (u daljem tekstu: Specijalni rezervat prirode), odnosno bliže propisuju pravila iz člana 56. stav 4. Zakona o zaštiti prirode (u daljem tekstu: Zakon) po kojima se na području Specijalnog rezervata prirode sprovodi režim zaštite utvrđen članom 35. Zakona i čl. 4. i 5. Uredbe o proglašenju Specijalnog rezervata prirode „Suva planina” (u daljem tekstu: Uredba).

Član 2

Odredbe ovog pravilnika odnose se na korisnike zaštićenog područja u smislu člana 4. tačka 37. Zakona (u daljem tekstu: korisnik), odnosno na lica koja imaju prebivalište ili boravište na području Specijalnog rezervata prirode, vlasnike zemljišta i drugih nepokretnosti, pravna i fizička lica i preduzetnike koji korišćenjem nepokretnosti, prirodnih vrednosti i dobara i na drugi način obavljaju delatnost ili vrše poslove na području Specijalnog rezervata prirode, kao i na posetioce Specijalnog rezervata prirode.

Posetilac Specijalnog rezervata prirode je lice koje iz naučnih, obrazovnih, rekreativnih, turističkih, sportskih i kulturnih potreba i razloga boravi na području Specijalnog rezervata prirode kraće od 15 dana, kao i lice u tranzitu kroz područje Specijalnog rezervata prirode (u daljem tekstu: posetilac).

Član 3

Upravljanje Specijalnim rezervatom prirode Uredbom je povereno Javnom preduzeću za gazdovanje šumama „Srbijašume”, Beograd.

Poslove upravljanja neposredno vrši Šumsko gazdinstvo „Niš”, Niš (u daljem tekstu: upravljač).

Član 4

Korisnici i posetioci dužni su da se pridržavaju odredaba ovog pravilnika, uputstava sa informativnih tabli i drugih oznaka, kao i uputstava ili naloga čuvara Specijalnog rezervata prirode i drugih ovlašćenih lica upravljača.

U planiranju i preduzimanju radova i aktivnosti na području Specijalnog rezervata prirode, korisnici i posetioci dužni su da poštuju Zakon, Uredbu i Plan upravljanja Specijalnog rezervata prirode.

Član 5

Za korišćenje Specijalnog rezervata prirode i usluga upravljača, korisnik i posetilac plaćaju naknadu upravljaču, shodno članu 70. Zakona.

Visinu, način obračuna i naplate naknade upravljač propisuje posebnim aktom, uz saglasnost nadležnog ministarstva (u daljem tekstu: ministarstvo).

Član 6

Unutrašnji red Specijalnog rezervata prirode upravljač obezbeđuje organizovanjem čuvarske službe, saradnjom sa lokalnim stanovništvom, javnim preduzećima i drugim privrednim subjektima, ustanovama i udruženjima građana, kao i saradnjom sa organima državne uprave i lokalne samouprave.

II KRETANJE I BORAVAK POSETILACA

Član 7

Ulazak, odnosno pristup u Specijalni rezervat prirode je slobodan i bez ograničenja.

Ulazak u Specijalni rezervat prirode motornim vozilom može se zabraniti ili ograničiti, u skladu sa posebnim propisom, ako se radi o transportu opasnih materija.

Upravljač može kratkotrajno zaustavljati motorna vozila na ulasku u Specijalni rezervat prirode ukoliko na javnom putu zasnuje ulaznu stanicu u skladu sa članom 68. st. 3, 4. i 5. Zakona.

Način zasnivanja i rada ulaznih stanica upravljač će propisati posebnim aktom, u skladu sa Zakonom.

Član 8

Boravak na području Specijalnog rezervata prirode je slobodan i bez ograničenja osim na mestima, u vreme i na način utvrđenim ovim pravilnikom.

Zabranjen je ulazak odnosno pristup bez odobrenja upravljača ili pratnje čuvara Specijalnog rezervata prirode na površine odnosno mesta na kojima je Uredbom utvrđen režim I stepena, kao i na mesta i objekte za koje je Uredbom određen takav režim posete zbog potrebe očuvanja divlje flore i očuvanja, prihrane i praćenja divljih životinja.

Kada se radi o hitnoj intervenciji u slučaju požara, elementarne nepogode ili udesa ili namenskom korišćenju postojećih šumskih i drugih službenih puteva, odobrenje ili pratnja iz stava 1. ovog člana ne mora se pribaviti odnosno obezbediti, već se te aktivnosti prijavljuju upravljaču.

Član 9

Površine, mesta i objekti iz člana 8. ovog pravilnika su:

1) Površine na kojima je Uredbom utvrđen režim zaštite I stepena: „Mosor” i „Sokolov kamen - Trem - Smrdan - Divna gorica”, površina 848 ha 20 a 95 m².

- 2) Površine u režimu zaštite II stepena: „Valožje - Golemo Stražište” i „Rubovac - Cerje (Rebrine)”, površina 2194 ha 54 a 37 m².
- 3) Površine, mesta i objekti za reintrodukciju biljnih i životinjskih vrsta i prihranu ptica.
- 4) Prostor oko stabala drveća na kojima se nalaze gnezda značajnih vrsta ptica poluprečnika 50 metara, gde se zabranjuje pristup u reprodukcionom periodu.
- 5) Speleološki objekti.

Površine, mesta i objekte iz stava 1. ovog člana upravljač će označiti na vidljiv i jasan način.

Član 10

Kretanje, zaustavljanje i parkiranje motornih vozila odnosno vozila na motorni pogon na putevima i pristup određenim mestima i objektima na području Specijalnog rezervata prirode mogu se, na osnovu dogovora sa upravljačima tih putnih pravaca i organom nadležnim za bezbednost saobraćaja na putevima, regulisati odnosno zabraniti ili ograničiti za sve ili određene kategorije učesnika u saobraćaju.

O režimu saobraćaja iz stava 1. ovog člana javnost i učesnici u saobraćaju obaveštavaju se na pogodan način, a deonice puteva i mesta u Specijalnom rezervatu prirode na kojima nije dozvoljeno kretanje, zaustavljanje ili parkiranje motornih vozila vidno se obeležavaju.

Zabranjena je upotreba vozila na putevima suprotno obaveštenju i oznakama iz stava 2. ovog člana.

Član 11

Kampovanje i logorovanje van građevinskih parcela i okućnica stalnih domaćinstava, porodičnih objekata za odmor i turističko - ugostiteljskih objekata dopušteno je jedino na mestima posebno određenim planom upravljanja ili prostornim planom i uređenim za te namene.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, kampovanje ili logorovanje može se organizovati uz pratnju čuvara ili odobrenje upravljača na drugom mestu, u kratkom trajanju i za manji broj lica, a za potrebe istraživačkog rada i ekoturizma.

Loženje vatre na otvorenom ognjištu, izvan mesta određenih za kampovanje i logorovanje dopušteno je samo na posebno uređenim i obeleženim ložištima, uz prijavu čuvarskoj službi Specijalnog rezervata prirode.

Zabranjeno je kampovanje, logorovanje i loženje vatre suprotno odredbama st. 1, 2. i 3. ovog člana.

III ZAŠTITA PRIRODNIH I KULTURNIH VREDNOSTI I ŽIVOTNE SREDINE

Član 12

Lica koja žive, borave ili obavljaju posao na području Specijalnog rezervata prirode dužni su da primenjuju mere zaštite prirodnih, kulturnih i drugih vrednosti i životne sredine u skladu sa Zakonom, Uredbom i ovim pravilnikom, merodavnim zakonima i propisima donetim na osnovu tih zakona.

Član 13

Biljke i gljive koje žive u slobodnoj prirodi na području Specijalnog rezervata prirode, a kojima je Pravilnikom o proglašenju i zaštiti strogog zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik RS”, br. 5/10 i 47/11) utvrđen status strogog zaštićenih vrsta, nije dozvoljeno seći, kidati, lomiti, čupati, sakupljati njihovo seme i plodove, ili ih na drugi način oštećivati i uništavati.

Životinje koje žive, povremeno ili sezonski borave u slobodnoj prirodi na području Specijalnog rezervata prirode, a kojima je Pravilnikom o proglašenju i zaštiti strogog zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka životinja i gljiva (u daljem tekstu: Pravilnik o divljim vrstama), utvrđen status strogog zaštićenih vrsta, nije dozvoljeno rasterivati, uz nemiravati, hvatati, ubijati i ranjavati, nehotično i namerno trovati, sakupljati jaja i druge razvojne oblike, uništavati i oštećivati gnezda i ostala mesta i objekte na kojima se te životinje razmnožavaju, odgajaju mladunce, sklanjaju, borave i hrane.

Lice koje na području Specijalnog rezervata prirode nađe primerke zaštićenih biljaka i životinja iz st. 1. i 2. ovog člana koji su oštećeni, odnosno ranjeni, bolesni, nemoćni ili mrtvi ili primete pojave oštećenja i uništavanja staništa biljaka i životinja dužno je da o tome bez odlaganja obavesti čuvara ili drugo ovlašćeno lice upravljača.

Upravljač vodi evidenciju o podnetim obaveštenjima, odnosno sastavlja zapisnik u vezi utvrđenog stanja po podnetim obaveštenjima ili nađenom primerku životinje.

Upravljač će o nalazima i obaveštenjima iz stava 3. ovog člana obavestiti Zavod za zaštitu prirode Srbije (u daljem tekstu: Zavod), odnosno preuzeti druge potrebne radnje u vezi tih nalaza i obaveštenja shodno članu 93. Zakona, odnosno obavestiti najbližu veterinarsku organizaciju i ministarstvo, o čemu upravljač sastavlja zapisnik i vodi evidenciju.

Zabranjeno je postupanje sa strogog zaštićenim vrstama divljih biljaka, životinja i gljiva suprotno odredbama st. 1, 2. i 3. ovog člana.

Član 14

Divlje vrste biljaka, gljiva, lišajeva i životinja koje su utvrđene Uredbom o stavljanju pod kontrolu sakupljanja i prometa divlje flore i faune („Službeni glasnik RS”, br. 31/05, 45/05 - ispravka, 22/07, 38/08, 9/10 i 69/11) mogu se sakupljati na području Specijalnog rezervata prirode na način i pod uslovima utvrđenim prethodno spomenutim propisom i Uredbom.

Lica koja vrše sakupljanje divlje flore i faune iz stava 1. ovog člana na području Specijalnog rezervata prirode dužna su da čuvaru Specijalnog rezervata prirode (u daljem tekstu: čuvar) ili drugom ovlašćenom licu upravljača prijave dnevne količine i vrste sakupljene flore i faune.

Sakupljanje divlje flore i faune iz stava 1. ovog člana nije dozvoljeno na površinama na kojima je Uredbom utvrđen režim zaštite I stepena.

Za sakupljanje divlje flore i faune na površinama i mestima koja su utvrđena članom 9. tač. 3, 4 i 5 ovog pravilnika, u šumama i šumskom zemljištu u državnoj svojini, kao i na zemljištu u javnoj i zadružnoj svojini na kome je Uredbom utvrđen režim zaštite II i III stepena potrebno je pribaviti odobrenje upravljača.

Odobrenje iz stava 4. ovog člana može se privremeno uskratiti ili ograničiti zbog potrebe očuvanja flore i faune.

Zabranjeno je sakupljanje divlje flore i faune suprotno odredbama st. 1, 2, 3, 4. i 5. ovog člana.

Član 15

Vrste divlje flore i faune čije je korišćenje i zaštita regulisano propisima iz oblasti šumarstva, poljoprivrede, lovstva i ribolova mogu se na području Specijalnog rezervata prirode koristiti na način i pod uslovima iz tih propisa.

Za pristup i boravak na mestima u Specijalnom rezervatu prirode koja su utvrđena članom 9. ovog pravilnika, radi korišćenja divlje flore i faune u okviru dopuštenih aktivnosti šumarstva, poljoprivrede, lova i ribolova, potrebno je pribaviti odobrenje upravljača.

Lov, odnosno pristup i boravak lovaca sa oružjem i psima na mesta iz stava 2. ovog člana nije dozvoljen.

Član 16

Zabranjeno je bez odobrenja upravljača ostavljati uginule, zaklane i ubijene životinje i njihove delove, klanički otpad i mesne prerađevine na mestima uređenim kao hranilišta nekrofagih vrsta ptica.

Član 17

Na području Specijalnog rezervata prirode zabranjeno je unošenje alohtonih biljnih i životinjskih vrsta.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, alohtone vrste biljaka mogu se unositi na malim površinama i u ograničenoj brojnosti prilikom sprovođenja mera antierozione zaštite, zaštite životne sredine i pejzažnog uređenja, a alohtone vrste faune u cilju unapređenja stanja vodenih ekosistema, naselja riba i lovne divljači, pod uslovima i na način utvrđen članom 82. Zakona i uz odobrenje upravljača.

Na području Specijalnog rezervata prirode zabranjeno je unošenje ili naseljavanje vrsta biljaka i životinja koje je ministarstvo proglašilo za invazivne.

Zabranjeno je postupanje sa alohtonim i invazivnim vrstama biljaka i životinja suprotно odredbama st. 1. i 2. i 3. ovog člana.

Član 18

Upravljač će na pogodan način javno prikazati i učiniti dostupnim svima koji žive ili po nekom osnovu borave na području Specijalnog rezervata prirode, spiskove vrsta divlje flore i faune iz čl. 13, 14. i 15. ovog pravilnika sa informacijama od značaja za njihovo prepoznavanje, zaštitu i režim korišćenja.

Član 19

Zabranjeno je, shodno članu 98. Zakona, uzimati iz prirode geološka i paleontološka dokumenta (fosile, minerale, kristale, pećinski nakit i drugo) koji su proglašeni zaštićenim prirodnim dobrima ili se nalaze na objektu geonasleđa i zaštićenom nalazištu.

Nalazač geoloških i paleontoloških dokumenata iz stava 1. ovog člana koja bi mogla predstavljati zaštićenu prirodnu vrednost, dužan je da iste prijavi ministarstvu u roku od osam dana od dana pronalaska i preduzme mere zaštite od uništenja, oštećivanja ili krađe.

Nalazač i upravljač mogu se sporazumeti da upravljač izvrši prijavu i preduzme mere iz stava 2. ovog člana umesto nalazača.

Zabranjeno je, shodno članu 25. Zakona, oštećivanje, uništavanje, iznošenje i prisvajanje primeraka biljaka i životinja, minerala, kristalnih tvorevina, fosilnih ostataka i artefakata iz pećina i kraških jama, rasturanje i iznošenje guana, ostavljanje otpadaka, upotreba materija kojima se mogu zagaditi vode, ispisivanje grafita i loženje vatre u tim objektima.

U cilju naučnog istraživanja, zaštite i uređenja speleoloških objekata može se dopustiti uzimanje i iznošenje predmeta iz st. 1. i 3. ovog člana, odnosno vršenje manjih promena na delovima pećinskih ulaza i kanala, pod uslovima koje utvrdi Zavod.

Član 20

Zabranjeno je oštećivati i uništavati predmete i objekte koji imaju kulturno - istorijsku vrednost, odnosno svojstvo ili status evidentiranog ili utvrđenog kulturnog dobra.

Nisu dopušteni razgradnja i drugi vidovi oštećenja ili uništavanja objekata koji predstavljaju istaknute primere narodnog graditeljstva.

Nije dopušteno raskopavanje mesta na kojima su konstatovani ili osnovano prepostavljeni arheološki nalazi, niti njihovo zauzeće izgradnjom objekata i drugim radovima.

Upravljač će u saradnji sa nadležnim institucijama za istraživanje i zaštitu kulturnih dobara, arheološkog i etnografskog blaga sačiniti popis predmeta, objekata i mesta iz st. 1, 2. i 3. ovog člana na području Specijalnog rezervata prirode.

Upravljač će na vidan i pogodan način obeležiti objekte i mesta sa kulturno istorijskim vrednostima na području Specijalnog rezervata prirode.

Član 21

Zabranjeno je obavljati radove i druge aktivnosti kojima se mogu izazvati nepovoljne promene životne sredine, odnosno zagaditi tle, voda i vazduh, stvarati prekomerna buka i indukovati zračenje štetno po ljudi i živi svet.

U skladu sa članom 57. Zakona, za radove i aktivnosti odnosno projekte sa mogućim značajnim uticajem na životnu sredinu sprovodi se postupak procene uticaja na životnu sredinu ili se bez izrade studije procene uticaja postupa po aktu o uslovima i merama zaštite prirode koji izdaje Zavod.

Nosilac projekta dužan je da planirane radove i aktivnosti iz stava 2. ovog člana pismeno prijavi upravljaču.

IV OBAVLJANJE DELATNOSTI I KORIŠĆENJE PRIRODNIH RESURSA

Član 22

Poljoprivredna delatnost, odnosno obrada zemljišta i gajenje ratarskih i voćarskih kultura, krmnog i industrijskog bilja, gajenje stoke, živine i pčela i primarna prerada poljoprivrednih proizvoda vrši se u skladu sa propisima koji regulišu oblast poljoprivrede, veterine, zaštite bilja i fito-sanitarne zaštite, Uredbom i ovim pravilnikom.

Na području Specijalnog rezervata prirode nije dopušteno preoravati prirodne livade i pašnjake radi zasnivanja oranica ili obrađivati zemljište na terenu sa strmim nagibom na način koji može izazvati spiranje i odnošenje tla ili smanjenje njegove plodnosti.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite I stepena nije dopušteno obavljati poljoprivrednu delatnost, odnosno obrađivati zemljište, kositi travu i napasati stoku.

Na površinama na kojima su utvrđeni režimi zaštite II i III stepena poljoprivredna delatnost je dopuštena ukoliko ispunjava uslove zaštite prirode i životne sredine.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite II stepena izgradnja i rad objekata za gajenje stoke i živine ograničava se na postojeća poljoprivredna domaćinstva, a kapaciteti i drugi uslovi izgradnje i funkcionisanje tih objekata u okviru postojećih domaćinstava utvrđuju se u okviru standarda koji važe za mini i srednje farme.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite III stepena, kapaciteti i drugi uslovi izgradnje i rada objekata za gajenje stoke i živine zabranjeni su u slučaju ako oštećuju ili ugrožavaju zaštićeno područje i njegovu okolinu.

Na području Specijalnog rezervata prirode obavezno je privremeno skladištenje stajskog i drugog organskog đubriva u objektima koji zadovoljavaju standarde i propise sanitарне zaštite i zaštite životne sredine.

Na području Specijalnog rezervata prirode u skladu sa Zakonom, nije dopušteno spaljivanje organskih ostataka posle žetve useva dok se eventualna upotreba vatre za uništavanje korova i otpadaka može koristiti na malim površinama i u strogo kontrolisanim uslovima, u skladu sa propisima koji regulišu zaštitu od požara i uz prijavu tih radova upravljaču.

Zabranjeno je obavljati poljoprivredne delatnosti suprotno odredbama ovog člana.

Član 23

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite II i III stepena, dozvoljena je upotreba hemijskih i drugih sredstava u poljoprivredi na način, odnosno vrstama i količinama tih sredstava i u vreme kako je regulisano Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja i Zakonom o zdravlju bilja („Službeni glasnik RS”, broj 41/09) i drugim merodavnim propisima iz oblasti poljoprivrede, voda i hemikalija.

Upravljač će, prema ukazanoj potrebi, posebnim aktom, blagovremeno i na odgovarajući način, privremeno zabraniti ili ograničiti primenu određenih hemijskih sredstava u Specijalnom rezervatu prirode ili pojedinim njegovim delovima.

Upravljač će odgovarajućim merama i aktivnostima podsticati poljoprivrednike na što manju upotrebu hemijskih sredstava na području Specijalnog rezervata prirode i pomagati prelazak na organsku poljoprivrednu proizvodnju.

Član 24

Gajenje, zaštita i korišćenje šuma vrši se u skladu sa Zakonom o šumama, propisima donetim na osnovu tog zakona, čl. 18. i 35. Zakona, Uredbom i ovim pravilnikom.

Gazdovanje šumama u državnoj svojini sprovodi se prema planovima razvoja šumske oblasti, osnovama gazdovanja, godišnjim planovima gazdovanja šumama i izvođačkim projektima.

Gazdovanje šumama sopstvenika za koje se ne donose osnove gazdovanja vrši se na osnovu Programa gazdovanja i Privremenog programa gazdovanja šumama sopstvenika.

Na području Specijalnog rezervata prirode, upravljač je korisnik šuma u državnoj svojini kojima gazduje u okviru gazdinskih jedinica (GJ): GJ „Suva planina I - Trem”, GJ „Suva planina - Rakoš”, GJ „Suva planina III” i GJ „Šljivovački vis”.

Upravljač obaveštava Zavod o donetim godišnjim planovima gazdovanja šumama i pruža osnovne podatke o obimu, dinamici i prostornoj raspodeli planiranih radova.

Član 25

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite I stepena, šume su izuzete iz gazdovanja.

Na ostalim površinama vrši se održivo gazdovanje šumama i šumskim zemljишtem kao dobrom od opšteg interesa, kojim se osigurava umereno povećanje površina pod šumskim ekosistemima i poboljšanje njihovog sastava, zdravstvenog stanja i strukture, očuvanje raznovrsnosti i izvornosti drveća, žbunja i ostalih biljnih i životinjskih vrsta u šumskim sastojinama, obezbeđuje zaštita šuma i šumski red i omogućava planska izgradnja i rekonstrukcija šumarskih objekata.

Čista seča šume nije dozvoljena ako nije planirana kao redovan vid obnavljanja šuma a dozvoljena je radi izgradnje šumskih komunikacija i objekata, zaštite i nadzora prirodnih vrednosti i za druge planske namene izgradnje i uređenja prostora u skladu sa Zakonom.

Seča i drugi oblici uklanjanja ili oštećivanja reprezentativnih stabala drveća i primeraka zaštićenih, retkih i u drugom pogledu značajnih vrsta drveća i žbunja su zabranjeni.

Član 26

Korišćenje, zaštita i uređenje voda i zaštita od štetnog dejstva voda vrše se na osnovu Zakona o vodama („Službeni glasnik RS”, broj 31/10), propisa donetih na osnovu tog zakona, Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS”, broj 128/14), Uredbe i ovog pravilnika.

Specijalni rezervat prirode obuhvata delove vodnog područja Morava.

Javno preduzeće za upravljanje vodama „Srbijavode” donosi planove i godišnje programe upravljanja vodama, vodi registre zaštićenih oblasti i katastre vodnih objekata na vodnom području iz stava 2. ovog člana.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite I stepena nije dopušteno korišćenje voda.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite II stepena zabranjeni su kaptiranje izvora, pregrađivanje i regulacija vodotoka, promena namene vodnog zemljišta, slobodno ispuštanje otpadnih i zagađujućih voda u vodotoke.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite III stepena zabranjeno je svako poribljavanje vodotoka, osim onog utvrđenog važećim programima, izgradnja novih ribnjaka i proširenje postojećih i ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda, kao i voda neodgovarajućeg kvaliteta u površinske vodotoke ili druge recipiente.

Za kaptiranje izvora i odvođenje vode i druge hidrotehničke radeve na području Specijalnog rezervata prirode, kao i za radeve na vodnom zemljištu ribolovnih voda, osim vodnih akata potrebno je pribaviti akt o uslovima zaštite prirode koji izdaje Zavod.

Član 27

Eksploracija mineralnih sirovina vrši se u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima, propisima donetim na osnovu tog zakona, Uredbom i ovim pravilnikom.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite I stepena zabranjeni su svi oblici korišćenja mineralnih sirovina.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite II stepena zabranjeni su radovi i aktivnosti koji su utvrđeni članom 35. Zakona.

U II stepenu zaštite mogu se ograničeno koristiti prirodni resursi na održiv i strogo kontrolisan način.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite III stepena ograničena je eksploracija mineralnih sirovina za područja za koja su shodno zakonu kojim se uređuje rudarstvo i geološka istraživanja započete aktivnosti uz uslov da moraju biti na udaljenosti od 2 do 3 km od područja sa utvrđenim režimom zaštite I i II stepena.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite III stepena ne može se vršiti eksploracija mineralnih sirovina koja nije u skladu sa propisanim merama zaštite životne sredine, prirodnih vrednosti i kulturnih dobara, eksploracija treseta i drugi oblici oštećivanja i uništavanja stanišnih uslova i živog sveta tresetišta i eksploracija bigra.

Način i period korišćenja, kao i dopuštene količine materijala iz stava 3. ovog člana utvrđuju se u skladu sa zakonom, uz prethodno pribavljanje uslova Zavoda, a početak i trajanje radeva izvođač blagovremeno prijavljuje upravljaču.

Upravljač može obračunati i naplatiti naknadu za obavljanje delatnosti eksploracije mineralnih sirovina u skladu sa posebnim aktom.

V LOV I RIBOLOV

Član 28

Aktivnosti lova na području Specijalnog rezervata prirode obavljaju se u skladu sa Zakonom o divljači i lovstvu („Službeni glasnik RS”, broj 18/10), propisima donetim na osnovu tog zakona, Zakonom, Uredbom i ovim pravilnikom.

Gazdovanje lovištima na području Specijalnog rezervata prirode vrši se na osnovu programa razvoja lovnog područja, lovnih osnova i godišnjih programa gazdovanja lovištima.

Na području Specijalnog rezervata prirode, korisnici lovišta su lovačka udruženja: „Jastreb” iz Bele Palanke, „Zaplanje” iz Gadžinog Hana i „Niš” iz Niša.

Korisnici lovišta obaveštavaju Zavod o donetim godišnjim planovima gazdovanja lovištima i pružaju osnovne podatke o planiranim lovnim aktivnostima.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite I stepena zabranjene su sve aktivnosti lova, a na utvrđenim i obeleženim staništima i mestima prihrane ptica i drugih životinja zabranjen je odstrel divljači.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite II stepena dozvoljene su sanitarni lov divljači i plansko regulisanje brojnosti populacije lovnih vrsta.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite III stepena lov je dozvoljen u skladu sa Zakonom.

Upravljač može naplatiti naknadu lovačkom udruženju za obavljanje aktivnosti lova na području Specijalnog rezervata prirode u skladu sa posebnim aktom koji donosi.

Član 29

Zaštita i korišćenje faune riba na području Specijalnog rezervata prirode vrši se u skladu sa Zakonom o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda, propisima donetim na osnovu tog zakona, Uredbom i ovim pravilnikom.

Ribolovne vode na prostoru Specijalnog rezervata prirode pripadaju Ribarskom području „Srbija istok” (u daljem tekstu: Ribarsko područje), koje je određeno posebnim aktom upravljača, u skladu sa Zakonom.

Upravljač, odnosno Javno preduzeće „Srbijašume” je korisnik Ribarskog područja.

Član 30

Na području Specijalnog rezervata prirode nije ustanovljeno Ribarsko područje.

VI SPORT, REKREACIJA I TURIZAM

Član 31

Na području Specijalnog rezervata prirode dozvoljeno je organizovanje sportskih takmičenja i aktivnosti u planinarstvu i orijentaciji u prostoru, speleologiji, bicikлизmu, automobilizmu i drugim oblastima ukoliko se tim aktivnostima ne oštećuju ili ugrožavaju prirodne vrednosti i kvalitet životne sredine.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite I stepena, kao i na utvrđenim i obeleženim staništima i mestima prihrane ptica i drugih životinja, zabranjene su sve sportske aktivnosti.

Za takmičenja iz stava 1. ovog člana organizator pribavlja odobrenje upravljača i plaća naknadu u skladu sa posebnim aktom koji donosi upravljač.

Organizator je dužan da takmičenje prijavi upravljaču najmanje 30 dana pre dana planiranog za njegov početak.

Za planirane sportske aktivnosti kod kojih se osnovano prepostavlja mogućnost uticaja na prirodne vrednosti Specijalnog rezervata prirode i kvalitet životne sredine organizator, na osnovu obaveštenja upravljača pribavlja uslove zaštite prirode koje izdaje Zavod.

Zabranjeno je organizovanje takmičenja bez odobrenja upravljača i protivno uslovima datim u odobrenju.

Član 32

Na području Specijalnog rezervata prirode pravna i fizička lica mogu obavljati delatnost turizma i ugostiteljstva, odnosno organizovati turistička putovanja i turističku posetu i pružati usluge smeštaja, ishrane i pića u skladu sa Zakonom o turizmu („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 99/11 - dr. Zakon i 93/12), propisima donetim na osnovu tog zakona, Zakonom, Uredbom i ovim pravilnikom.

Član 33

Turističke grupe i pojedinci mogu u pratnji čuvara ili drugog ovlašćenog lica upravljača posećivati i razgledati lokalitete i površine na kojima je utvrđen režim zaštite I stepena, iz obrazovnih, rekreativnih, naučno-istraživačkih i opštekulturalnih razloga i potreba.

Upravljač može za zainteresovane turističke grupe organizovati obilazak drugih delova područja Specijalnog rezervata prirode.

Nameravane posete odnosno obilazak iz st. 1. i 2. ovog člana prijavljuju se upravljaču najmanje 24 časa ranije.

Upravljač će izraditi i doneti Program prezentacije Specijalnog rezervata prirode kojim će bliže urediti dopušten način i mesta posećivanja, istovremeni broj posetilaca na pojedinim mestima i druga pitanja od značaja za razgledanje Specijalnog rezervata prirode i upoznavanje njegovih vrednosti, a posebno način prezentacije vrednosti u okviru aktivnosti ekoturizma.

Član 34

Za obavljanje delatnosti turizma i ugostiteljstva iz člana 32. ovog pravilnika i za usluge upravljača iz člana 33. ovog pravilnika plaća se naknada u skladu sa posebnim aktom upravljača.

VII IZGRADNJA OBJEKATA I UREĐENJE PROSTORA

Član 35

Izgradnja objekata i uređenje prostora na području Specijalnog rezervata prirode vrši se u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji, propisima donetim na osnovu tog zakona, donetim urbanističkim planovima, Zakonom, Uredbom i ovim pravilnikom.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite I stepena zabranjeni su radovi na izgradnji objekata i uređenju prostora.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite II stepena zabranjena je izgradnja i radovi koji mogu dovesti do svake promene prirodnih vrednosti, a ograničena na izgradnju objekata i uređenje prostora za potrebe očuvanja unapređenja i prikazivanja prirodnih vrednosti i održavanje objekata saobraćajne i druge infrastrukture, kao i na uređenje vidikovaca, edukativnih staza i drugih obrazovnih i rekreativnih sadržaja, izgradnju elektrana na biogas i to isključivo na biljnu masu snage od ukupno 1 MW samo izvan područja sa izrazitim morfološkim i drugim vrednostima, izgradnju solarnih elektrana na primenu solarnih ćelija na već izgrađenim objektima, izgradnju manjih objekata turističkog smeštaja, ugostiteljstva, turističke infrastrukture za prezentaciju prirodnih vrednosti ili objekata u tradicionalnom stilu koji su u skladu sa potrebama kulturnog, seoskog i ekoturizma isključivo izvan visokoplaninskog nivucionog krasa i uz uslov da ne ugrožavaju staništa vrsta.

Na površinama na kojima je utvrđen režim zaštite III stepena zabranjena je, pored aktivnosti iz člana 35. Zakona, i izgradnja objekata i njihovo infrastrukturno opremanje do donošenja odgovarajućeg planskog akta, osim adaptacije, sanacije i rekonstrukcije već postojećih seoskih, stambenih i turističko-rekreativnih objekata.

Na prostoru režima III stepena zaštite ograničavaju se aktivnosti na očuvanje i obnavljanje objekata narodnog graditeljstva (kuća, vajata, bunara, ambara/koševa, senika, kačara, vodenica i dr.) i uređenje mesta na kojima se nalaze; sakupljanje, konzervaciju i čuvanje predmeta, alata i opreme vezanih za tradicionalni seoski život, očuvanje usamljenih primeraka ili grupa šumskog drveća na livadama, njivama, pored puteva i u dvorištima, izgradnju, rekonstrukciju i održavanje objekata elektroenergetske, telekomunikacione, hidrotehničke, saobraćajne i komunalne infrastrukture.

VIII ODRŽAVANJE ČISTOĆE I UPRAVLJANJE OTPADOM

Član 36

Održavanje čistoće i upravljanje otpadom na području Specijalnog rezervata prirode vrši se u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10 i 14/16), propisima donetim na osnovu tog zakona, drugim zakonima i propisima koji se odnose na otpadne materije, Uredbom i ovim pravilnikom.

Na području Specijalnog rezervata prirode Uredbom je zabranjeno stvaranje deponija otrovnih supstanci i ostalog opasnog otpada, kao izgradnja objekata za preradu ili uništavanje smeća, otrovnih supstanci i ostalog opasnog otpada.

Član 37

Svako je dužan da sakuplja i odlaže otpatke koje stvara, na mestima koja su posebno uređena, odnosno opremljena i prema potrebi, obeležena za te namene.

Upravljач će postaviti odgovarajuću opremu, odnosno kante, korpe ili kese za privremeno odlaganje čvrstih otpadaka na mestima koja su predmet posete i organizovati njihovo pražnjenje i odvoženje izvan područja Specijalnog rezervata prirode osim u naseljima i na površinama pored turističkih, smeštajnih i ugostiteljskih objekata.

Upravljач će inicirati saradnju sa komunalnim službama teritorijalno nadležnih jedinica lokalne samouprave u oblasti održavanja čistoće kroz organizovano postavljanje i redovno pražnjenje kontejnera za smeće u naseljenim delovima na području Specijalnog rezervata prirode i mestima okupljanja većeg broja posetilaca.

IX OBELEŽAVANJE I POSTAVLJANJE OZNAKA, FOTOGRAFISANJE I SNIMANJE FILMOVA

Član 38

Upravljач u roku utvrđenom Uredbom i na način propisan odgovarajućim podzakonskim aktom obeležava Specijalni rezervat prirode kao zaštićeno područje tablama propisanog izgleda, a granice Specijalnog rezervata prirode obeležava propisanim oznakama.

Upravljач odgovarajućim tablama obeležava mesta i objekte gde je pristup i boravak zabranjen ili ograničen.

Upravljач postavlja table, odnosno druge oznake sa informacijama o pravilima unutrašnjeg reda i režimu ribolova.

Upravljач postavlja i druge table i oznake od značaja za sprovođenje režima zaštite i prezentaciju vrednosti Specijalnog rezervata prirode.

Zabranjeno je oštećivanje ili uništavanje i uklanjanje tabli i natpisa na tablama i drugih oznaka iz ovog člana, kao i njihovo zaklanjanje, odnosno maskiranje drugim objektima.

Član 39

Na području Specijalnog rezervata prirode nije dozvoljeno postavljanje informativnih tabli sa nazivima pravnih i fizičkih lica i reklamnih i drugih panoa bez odobrenje upravljачa.

Član 40

Fotografisanje i snimanje tonskih i video zapisa i filmova na području Specijalnog rezervata prirode dozvoljeno je.

Za radnje iz stava 1. ovog člana potrebno je pribaviti saglasnost upravljača i za njih se plaća naknada na osnovu posebnog akta koji donosi upravljač.

Radi pribavljanja saglasnosti iz stava 2. ovog člana, organizator snimanja, odnosno zainteresovano lice prijavljuje planirane aktivnosti snimanja upravljaču koji je dužan da saglasnost izda u roku ne dužem od 15 dana.

Za aktivnosti fotografisanja i snimanja zainteresovano lice će prema potrebi i obaveštenju upravljača pribaviti akt o uslovima zaštite prirode koje izda Zavod.

Upravljač može privremeno ili trajno uskratiti saglasnost ukoliko je indikovan značajan nepovoljan uticaj na prirodne vrednosti.

Fizičko ili pravno lice koje obavlja ili za čiji račun se obavlja snimanje fotografija, tonskih i video zapisa i filmova koji se publikuju, odnosno prikazuju javnosti, dužno je da jedan primerak snimljenog materijala dostavi upravljaču.

X ISTRAŽIVAČKI I OBRAZOVNI RAD

Član 41

Na području Specijalnog rezervata prirode mogu se obavljati aktivnosti naučno-istraživačkog rada i obrazovne aktivnosti, praćenje stanja endemo-reliktnih vrsta i prirodnih retkosti.

Naučno istraživanje iz stava 1. ovog člana dopušteno je obavljati na način da se ne izazovu značajne nepovoljne promene ili unište prirodne vrednosti, kao i da se ne zagadi životna sredina.

Član 42

Za istraživanja koja mogu imati uticaj na vrednosti i obeležja Specijalnog rezervata prirode i za koja je u smislu člana 57. st. 3. i 4. Zakona neophodno pribaviti akt o uslovima zaštite prirode, nosilac istraživanja pribavlja saglasnost upravljača.

Da bi pribavio saglasnost iz stav 1. ovog člana, nosilac istraživanja prijavljuje upravljaču planirane istraživačke radove i aktivnosti.

Prijava istraživanja sadrži merodavne podatke o vrsti, cilju, sadržaju, lokaciji, vremenu trajanja, metodama, sredstvima, opremi i alatima, rukovodiocu i učesnicima istraživanja. U prijavi se mogu navesti i usluge, odnosno pomoći koja se traži od upravljača.

Uz prijavu istraživanja prilaže se akt o uslovima zaštite prirode.

Uz prijavu istraživanja prilaže se i dozvola ministarstva, kada se radi o istraživanjima strogog zaštićenih i zaštićenih vrsta, speleološkim i drugim istraživanjima za čije izvođenje je propisana obaveza pribavljanja dozvole nadležnog organa.

Saglasnost iz stava 1. ovog člana, koju upravljač izdaje u roku ne dužem od sedam dana od dana prijema prijave, sadrži uputstvo o primeni uslova i mera zaštite prirode i pravila unutrašnjeg reda, posebne uslove, ako ih ima, u vezi mesta, vremena i načina izvođenja radova, obezbeđenja pratnje čuvara ili drugog lica, kao i mogućnost i uslove pružanja traženih usluga.

Zabranjeno je istraživanja iz stava 1. ovog člana započeti ili izvoditi bez pribavljene saglasnosti upravljača.

Član 43

Upravljač može u postupku izdavanja saglasnosti odrediti drugo vreme od onog koje je navedeno u prijavi ako oceni da postoji rizik po prirodne vrednosti, bezbednost i zdravlje ljudi, o čemu obaveštava podnosioca prijave pre izdavanja saglasnosti.

Upravljač iz razloga navedenih u stavu 1. ovog člana ili nepoštovanja propisanih uslova može pismeno naložiti prekid istraživačkih radova i aktivnosti.

Član 44

Obrazovne aktivnosti na području Specijalnog rezervata prirode, kao što su škola u prirodi, terenska nastava i seminari i stručne ekskurzije potrebno je blagovremeno pismeno prijaviti upravljaču.

Aktivnosti iz stava 1. ovog člana ne mogu započeti pre nego što upravljač potvrди prijem prijave tih aktivnosti. Prijava nameravnih obrazovnih aktivnosti mora sadržati relevantne podatke o vrsti, cilju, sadržaju, vremenu trajanja, organizatoru i broju učesnika. U prijavi se mogu navesti i usluge odnosno pomoći koja se očekuje od upravljača.

Upravljač će odmah, a najkasnije u roku od dva dana pismeno potvrditi prijem prijave obrazovnih aktivnosti i obavestiti podnosioca prijave o posebnim uslovima zaštite prirode i životne sredine prilikom obavljanja aktivnosti, ako ih ima, kao i o mogućnostima i uslovima pružanja traženih usluga ili pomoći.

Član 45

U roku od 15 dana po završetku terenskih istraživačkih radova i obrazovnih aktivnosti, nosilac istraživanja, odnosno organizator obrazovnih aktivnosti dužan je da upravljaču dostavi kratak izveštaj o toku i glavnim rezultatima sprovedenih istraživanja i obrazovnih aktivnosti.

O završetku elaborata, odnosno publikovanju rezultata o izvršenim istraživanjima nosilac istraživanja dužan je da obavesti upravljača u roku od 15 dana kao i da taj elaborat ili publikovani rad dostavi upravljaču.

Onome ko blagovremeno ne podnese izveštaj iz stava 1. odnosno ne dostavi obaveštenje i elaborat ili rad iz stava 2. ovog člana, upravljač može uskratiti saglasnost za naredna istraživanja, odnosno obaveštenje i usluge za obavljanje obrazovnih aktivnosti.

XI ČUVARSKA SLUŽBA

Član 46

Sprovodenje pravila unutrašnjeg reda obezbeđuje i neposredni nadzor na području Specijalnog rezervata prirode vrši čuvarska služba Šumskog gazdinstva „Niš”, Niš.

Čuvarsku službu čine, odnosno poslove čuvarske službe u svojstvu lica sa zakonskim ovlašćenjima i obavezama neposredno obavljaju čuvari i rukovodilac čuvarske službe.

Rukovodilac čuvarske službe istovremeno može obavljati i druge poslove u okviru radnog mesta i stručne spreme kojom raspolaže.

Čuvar je za svoj posao u čuvarskoj službi neposredno odgovoran rukovodiocu, a rukovodilac je za svoj posao u čuvarskoj službi neposredno odgovoran direktoru dela preduzeća.

Broj čuvara utvrđuje Javno preduzeće „Srbijašume” aktom o sistematizaciji poslova i radnih mesta, a vrsta i obim konkretnih poslova koje čuvar obavlja utvrđuje se ugovorom o radu ili drugim pojedinačnim aktom, u skladu sa Zakonom.

Član 47

Za vreme službe, čuvar nosi službenu odeću na kojoj je znak zaštite prirode, znak Specijalnog rezervata prirode i identifikaciona pločica sa imenom i prezimenom čuvara i registarskim brojem iz službene legitimacije čuvara zaštićenog područja.

Član 48

Čuvar za vreme službe može da nosi oružje kojim je naoružan.

Vrstu, uslove i pravila nošenja i upotrebe i način čuvanja oružja utvrđuje upravljač u skladu sa Zakonom o šumama i Zakonom o oružju i municiji.

Član 49

Čuvar poseduju službenu legitimaciju kojom dokazuje identitet, status službenog lica i ovlašćenja u skladu sa Zakonom.

Čuvar je dužan da u vršenju odgovarajućih službenih radnji prethodno pokaže službenu legitimaciju.

Službenu legitimaciju čuvaru izdaje upravljač na obrascu koji propisuje ministar.

O izdatim legitimacijama upravljač vodi evidenciju.

Čuvar koji je prestao da vrši čuvarsку službu, dužan je da službenu legitimaciju u roku od tri dana od dana prestanka službe vrati upravljaču, koju će upravljač odmah poništiti i tu činjenicu uneti u evidenciju iz stava 4. ovog člana.

U slučaju gubitka ili nestanka službene legitimacije čuvar je dužan da o ovome odmah obavesti upravljača.

Izgubljena ili nestala legitimacija briše se iz evidencije o izdatim legitimacijama, a čuvaru se izdaje nova legitimacija.

Član 50

Rad čuvarske službe organizuje se na terenu tako što čuvar vrši neposredni nadzor i kontroliše sprovođenje pravila unutrašnjeg reda na jednom čuvarskom rejonu.

Čuvarski rejon u smislu ovog pravilnika, čini gazdinska jedinica ili deo gazdinske jedinice i prostor izvan državne šume u okruženju ili neposrednom susedstvu koji predstavlja kompaktnu celinu u pogledu konfiguracije terena i mogućnosti nadgledanja.

Čuvar je odgovoran za unutrašnji red na rejonu za koji je zadužen.

Član 51

U vršenju čuvarske službe, dužnost čuvara je da:

- 1) prati odnosno nadgleda kretanje i aktivnosti posetilaca i drugih korisnika, posebno:
  - gradnju, rekonstrukciju i dogradnju objekata, transport građevinskog materijala i druge radove koji su u skladu sa Zakonom;
  - korišćenje mineralnih sirovina, odnosno kamena, šljunka, peska, zemlje i slično;
  - korišćenje šuma, odnosno seču, krčenje, kresanje i paljenje drveća, izvlačenje, odlaganje i transport drvnih sortimenata, sakupljanje semena i drugo;
  - korišćenje flore i faune, odnosno sakupljanje i biranje biljaka, gljiva i životinja i njihovih razvojnih oblika i šumskih plodova i drugo;
  - lov, gajenje i korišćenje divljači;
  - upotrebu motornih vozila;
  - postavljanje montažnih i privremenih objekata;
  - ulazak u zone, mesta i objekte u kojima je poseta ograničena ili zabranjena;
  - kampovanje, logorovanje;
  - loženje vatre na otvorenom i primenu pravila i mera zaštite od požara;
  - organizaciju i odvijanje sportskih takmičenja i drugih manifestacija;

- odlaganje otpada.
- 2) prati stanje biljnih i životinjskih vrsta i drugih vrednosti Specijalnog rezervata prirode i vodi evidenciju o njima;
- 3) pruža podatke, pomoć i usluge posetiocima pri obilasku i razgledanju Specijalnog rezervata prirode;
- 4) prati i pruža druge potrebne usluge organizatorima i učesnicima naučnih i drugih istraživanja i obrazovnih aktivnosti;
- 5) sarađuje sa nadležnim inspektorom i obaveštava o stvarima iz njegove nadležnosti;
- 6) sarađuje se organom unutrašnjih poslova i prema ukazanoj potrebi traži njegovu pomoć;
- 7) sastavlja zapisnik, obaveštava rukovodioca i šefa Šumske uprave i obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom i aktom upravljača;
- 8) obaveštava drugi nadležni organ o izvršenju zabranjenih odnosno protivpravnih radnji koje su regulisane propisima iz nadležnosti tog organa i o njihovim izvršiocima ukoliko su poznati;
- 9) pruža pomoć i sarađuje sa lokalnim stanovništvom i drugim nosiocima stvarnih prava na nepokretnostima u cilju zaštite prirode, rešavanju imovinsko-pravnih odnosa i naknade štete usled uskraćivanja ili ograničavanja prava korišćenja i primene mere zaštite;
- 10) sarađuje sa korisnicima prirodnih resursa i privrednim subjektima, posebno u oblasti poljoprivrede, vodoprivrede, energetike, rudarstva i turizma.

Član 52

Kada čuvar utvrdi ili osnovano prepostavi da je posetilac, odnosno korisnik zaštićenog područja učinio radnju suprotno pravilima unutrašnjeg reda ili merama zaštite prirode propisanim u skladu sa zakonom, ovlašćen je da:

- 1) legitimiše lice zatečeno u vršenju nedozvoljenih radnji, a lice zatečeno bez ličnih isprava čiji mu identitet nije poznat, privede nadležnom organu unutrašnjih poslova;
- 2) zatraži da mu lice predoči/pokaže saglasnost, dozvolu, odobrenje, prijavu radova, ulaznicu ili drugi dokument kojim dokazuje status korisnika odnosno posetioca i neko od prava u vezi radova i aktivnosti koje obavlja;
- 3) izvrši pregled svih vrsta vozila i tovara;
- 4) izvrši svaki pregled, osim stanova i drugih prostorija za čiji je pregled potreban sudski nalog, a posebno pregled:
  - prtljaga i ličnih stvari;
  - ulova i sredstava za lov i ribolov;

- alata i sredstava za sakupljanje biljaka i životinja;

5) privremeno oduzme predmete i sredstva kojima je izvršen prekršaj ili krivično delo i predmete koji su nastali ili pribavljeni izvršenjem takvog dela, uključujući delove i primerke živog i neživog sveta, kao i da ove predmete, bez odlaganja, preda upravljaču zaštićenog područja radi čuvanja;

6) zatraži uspostavljanje prethodnog stanja, odnosno naredi mere za sprečavanje i uklanjanje štetnih posledica, a posebno:

- privremeno zabrani radove i aktivnosti koje se obavljaju bez propisanih saglasnosti ili odobrenja, kao što su naučna i druga istraživanja, obrazovne i sportske aktivnosti i slično;

- zabrani na licu mesta radove i aktivnosti koje se obavljaju protivno odredbama ovog pravilnika i pravilima protivpožarne zaštite;

- naredi puštanje na slobodu, odnosno vraćanje u prirodu zdravih i nepovređenih primeraka životinja, ukoliko je to za njih bezbedno.

Član 53

Kada utvrdi radnju učinjenu suprotno pravilima unutrašnjeg reda ili merama zaštite prirode propisanim u skladu sa zakonom, čuvar sastavlja zapisnik.

Sadržaj zapisnika ili opis koji se unosi u zapisnik je saopštavanje onog što je zatečeno, nađeno, utvrđeno ili na drugi način pribavljeno i konstatovano.

U sadržaj se obavezno unose:

- podaci o izvršiocima nedozvoljene radnje, a ako je izvršilac nepoznat to se konstatiše uz osnovanu prepostavku o mogućem izvršiocu;

- način i vreme izvršenja radnje, sredstva i alati kojima je radnja izvršena;

- podaci o svedocima i drugim raspoloživim dokazima ako postoje;

- nastala šteta, dokumentovana što preciznijim podacima i po mogućству fotografijom;

- podaci o oduzetim predmetima i sredstvima iz tačke 5. člana 52. ovog pravilnika.

Zapisnik je sastavljen u onolikom broju primeraka koliko zahteva konkretna situacija, a ako je kontroli prisutna neka druga zainteresovana strana, jedan primerak zapisnika uručuje se i njoj.

Upravljač će propisati obrazac zapisnika iz ovog člana.

Član 54

O privremeno oduzetim predmetima iz člana 52. ovog pravilnika čuvar izdaje potvrdu sa tačnim podacima o vrsti i količini.

Upravljač obezbeđuje uslove za održavanje i čuvanje privremeno oduzetih predmeta, i preduzima radnje za dalje postupanje sa primercima oduzetih i nađenih životinjskih ili biljnih vrsta, minerala, kristalnih tvorevina, fosilnih ostataka i artefakata, uključujući njihovo zbrinjavanje dok se stvar ne reši.

O privremeno oduzetim predmetima upravljač vodi evidenciju sa podacima o vrsti količini, razlogu privremenog oduzimanja, licu kome su predmeti privremeno oduzeti i čuvaru koji je predmete privremeno oduzeo.

Član 55

Čuvar u vršenju službe postupa stručno, autoritativno i odgovorno, u skladu sa ovlašćenjima koja ima, vodeći posebno računa o ugledu upravljača.

Čuvar vodi dnevnik, odnosno evidenciju dnevnih aktivnosti, čiji sadržaj propisuje upravljač.

Član 56

Čuvar polaže stručni ispit u skladu sa programom koji propisuje ministar.

Upravljač sam organizuje ili na drugi način obezbeđuje obuku, stručno usavršavanje i proveru znanja i veština čuvara.

Član 57

Čuvar je opremljen radnom odećom, sredstvima veze i prevoza, potrebnim aparatima i instrumentima i alatom, u skladu sa posebnim aktom upravljača.

Član 58

Na osnovu zapisnika i obaveštenja čuvara o učinjenoj zabranjenoj odnosno protivpravnoj radnji, upravljač shodno stečenim okolnostima, vrsti dela i statusu počinioца podnosi odgovarajuću prijavu ili zahtev za pokretanje prekršajnog postupka.

XII PROTIVPOŽARNA ZAŠTITA

Član 59

Na području Specijalnog rezervata prirode planiraju se i sprovode mere zaštite od požara u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara („Službeni glasnik RS”, br. 111/09 i 20/15), Zakonom o šumama i propisima donetim na osnovu tih zakona, planom upravljanja Specijalnog rezervata prirode i planovima zaštite od požara.

Upravljač donosi plan zaštite od požara za područje Specijalnog rezervata prirode shodno članu 47. Zakona o zaštiti od požara i odredbama Uredbe o razvrstavanju objekata, delatnosti i zemljišta u kategorije ugroženosti od požara („Službeni glasnik RS”, broj 76/10).

Javno preduzeće „Srbijašume” u skladu sa Zakonom o šumama donosi planove zaštite šuma od požara za Moravsko šumsko područje kome pripada područje Specijalnog rezervata prirode.

Planom i programom upravljanja Specijalnog rezervata prirode utvrđuju se prioritetni, odnosno godišnji operativni zadaci protivpožarne zaštite.

Upravljač će na pogodan način objaviti odnosno javno istaknuti izvode iz planova zaštite od požara, sa osnovnim pravilima protivpožarne zaštite i postaviti odgovarajuće oznake na terenu.

XIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 60

Nadzor nad primenom ovog pravilnika vrši ministarstvo.

Član 61

Upravljač će izvod iz ovog pravilnika, sa osnovnim pravilima unutrašnjeg reda i zabranjenim radnjama/aktivnostima istaknuti na pogodan i vidan način u naseljima, turističkim lokalitetima, objektima JP „Srbijašume” i na drugim mestima brojnijeg okupljanja i češćeg prolaska posetilaca i korisnika.

Član 62

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, uz prethodno pribavljenu saglasnost ministarstva.